

דף יד

כא. הקן שבראש האילן של הקדש – מה דינו ודין האפרוחים והביצים שבתוכו? מה הדין בכל אלו באשירה?
הקן שבראש האילן של הקדש, וכן באשירה; האילן עצמו אסור בהנאה בכל אופן, ואין לעלות עליו כדי להגיע לקן, שהרי נהנה מן האילן (אלא שאין מעילה במחובר).

הקן, אם היה עשוי משברי אותו העץ; בהקדש – מועלים בו. מלבד אם נעשה מגידולים שגדלו לאחר שהוקדש האילן, שלפי דעה אחת אין מעילה בגידולין. ועל כל פנים הקן אסור בהנאה. באשירה – באנו למחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש, האם עכו"ם שנשתברה מאליה אסורה (ר' יוחנן. וכן הלכה, ואיסור תורה הוא. ל"ה) או מותרת (ריש לקיש – משום דין 'ביטול').

באשירה אין חילוק בין עצים שהיו בזמן שנעבדו ובין שגדלו לאחר מכן, שגידולי ע"ז אסורים מהתורה (רש"י בע"ז מב עפ"י המשנה שם).

היה הקן עשוי מעצים אחרים; בהקדש לפרש"י, לדברי ריש לקיש וכן לר' אבהו אמר ר' יוחנן, אין ראייה לאסור [שהרי הם מעמידים משנתנו באיתבר מגופה וכהנחת המקשה, ואין הוכחה לאיסור בדאתי מעלמא]. אבל לפי התירוץ הראשון בדעת ר' יוחנן, מבואר שאין נהנים ואין מועלים בו. ולפירוש התוס', לר' יוחנן – אסור [שהרי מעמיד המשנה בדאתי מעלמא]. ולריש לקיש אפשר שמותר. באשרה – לפרש"י הקן מותר (ופרש"י (בע"ז מב): הטעם, שבאשרה בדילי אינשי ולא אסרו בהנאה כבהקדש. וכן פסק הרמב"ם ע"ז ז, יב ובשו"ע י"ד קמב, ח). ולפירוש התוס', לר' יוחנן אסור [ולריש לקיש אפשר שמותר, כנ"ל]. יש סוברים שכל שאין ידוע שהעצים באו מהאשירה או ממקום אחר – אסור (עפ"י ראב"ד הל' ע"ז ז, יב). ויש מתירים, שאנו תולים שהעופות בנוהו מעצים אחרים (ערמב"ם שם ובנו"כ; מאירי ע"ז מב; י"ד קמב).

האפרוחים והביצים; אמר ר' יעקב לר' ירמיה: בין בשל הקדש בין באשרה, האפרוחים מותרים והביצים אסורים.

איסור הביצים הוא מדרבנן, גזרה משום האילן עצמו (רש"י ותוס' בע"ז מב: וכ"מ ברמב"ם שם). והראב"ד כתב שהם כגידולי אשרה.

אמר רב אשי: אפרוחים הצריכים לאמן (שאינם יכולים לפרוח. ע' חולין קמ:) – כביצים דמו (וכן הלכה). לפירוש התוס' (כאן ובע"ז), אין ליקח האפרוחים ביד, שמא יעלה או יסמוך על האילן – אלא יתיו בקנה דוקא.

כב. א. גזברי הקדש הלוקחים עצים לצורך קורות – האם יש בהם מעילה? מה דין השיפוי והנבייה?
ב. כאשר בונים בנין להקדש – מתי מקדישים אותו? כיצד ההקדש משלם שכר האומנים?
ג. מותר הקטורת, מה היו עושים בו?

א. גזברים הלוקחים עצים לצורך קורות; שנינו במשנה שהעצים מתקדשים מיד ומועלים בהם, ואין מועלים בשיפוי (= השאריות והנסורת של החרש המשפה. וערמב"ם מעילה ה, ט) ולא בנבייה (= העלים). והעמיד רב פפא בעצים הנלקחים לבנותם בו ביום, אבל הניקחים לזמן מרובה – אין מקדישים אותם מיד אלא לוקחים אותם ממעות חולין או בהקפה, כדי שלא יהנו מהם בשגגה, ישבו עליהם וכדו'.

בהקדש יחיד לבדק הבית – הכל קדוש, העצים השיפוי והנבייה (כמו שפרש"י לענין מקדיש חורש. וכן מפורש בתוספתא מעילה א, יב ובגמרא בתמורה לא: וצ"ע מדוע השמיט זאת הרמב"ם. לקוטי הלכות).

ב. אמר שמואל: בונים בחול, ממעות חולין או בהקפה, ורק בתום הבנין מקדישים. מה טעם, מפני שיש להקדש מעות נדבה של יחידים שהם קדושים, ואין הקדש מתחלל על המלאכה (עתוס). ומדרבנן הוא, במקום שאפשר הדבר. עפ"י חז"א מנחות כח, טו מעילה לה, ה), לכך היו מחללים אותן מעות רק בגמר הבנין ולא על החומרים, כדי שיתחלל על הבנין עם שבו [שהוא כולל גם את מחיר הפועלים] ובכך יימצאו מעות חולין לשלם לאומנים בשכרם.

ואעפ"י שמצינו שנותנים למגיהי ספרים מעות מן הלשכה – זה רק בנדבת צבור, שלב ב"ד מתנה עליהם, אבל בהקדש יחידים אין לומר לב ב"ד מתנה, הלכך אי אפשר לפורעו לאומנים (עפ"י תוס'). ויש אומרים אף בנדבת יחיד, כל שאין תקנה אחרת אומרים 'לב ב"ד מתנה' (ע' בשו"ת דובב מישרים ח"ג קל).

רב פפא פרש טעם אחר; כדי שלא יבואו הפועלים ליהנות מן הבנין בשעת עבודתם, והרי לא ניתנה תורה למלאכי השרת ואי אפשר ליהור שלא להשען ולנוח בצלו וכדו'.

בשו"ת אגרות משה (יו"ד רכט, א) צידד לומר שבבניית ההיכל, היו מקדישים את האבנים לפני בניית הבנין – לדעת הראשונים הסוברים שאסור להכניס כל חולין לעזרה, גם אותם שאין ראויים לעבודה. ואפשר אף לדעת המתירים מן הדין הכנסת חולין, מכל מקום טעמו של רב פפא שמה יישבו עליהם, אינו שייך בהיכל שהרי אין שם ישיבה, ועכ"פ לפי טעם זה אפשר שהיו מקדישים את האבנים מקודם, שאינו נאה להכניס ולבנות במקום הקודש אבנים של חול.

ג. מותר הקטורת שבכל שנה ושנה שאי אפשר להקטירו בשנה החדשה שהרי הוא בא ממעות תרומה הישנה – צריך לחללו תחילה. ובמה היו מחללים? במעות חולין המופרשים לאומנים ושעדיין לא ניתנו להם, הרי שיצאה הקטורת לחולין [והמעות נכנסו לקדושה], נותנים אותה לאומנים בשכרם, ושוב חוזרים ולוקחים אותה ממעות התרומה החדשה. (ועדיף לעשות כן, בדרך מקח וממכר, ולא בחילול גרידא. עפ"י תוס'). מבואר בגמרא שבעצם אפשר לחלל את מותר הקטורת על הבנין קודם שנתקדש (כדברי שמואל שבונים בחול), אלא שלעתים אין בו כשיעור הנצרך והרי לכתחילה יש לחלל ההקדש בשוויו – לכן חיללו על שכר האומנים שהוא מרובה (ואפשר היו מחללים גם על הבנין וגם על שכרם. עתוס). אכן אם הבנין שוה למותר הקטורת – מחללים על הבנין (רבנו גרשום).

ישנה דעה שההקדש מתחלל על המלאכה, ולפי זה אין צריך להפריש מעות לאומנים ולחלל עליהם, אלא מחלל את מותר הקטורת על המלאכה (ע' שטמ"ק כריתות ו).

פרק רביעי; דף טו

כג. א. האם קדשי מזבח וקדשי בדק הבית מצטרפים אלו עם אלו להשלים שיעור לחיוב מעילה ולחיוב אכילת פיגול נותר וטמא?

ב. אלו דברים מצטרפים זה עם זה לחיוב העלאת-חוץ; לחיוב אכילת פיגול נותר וטמא; ולאפשרות זריקת הדם על הזבח שאבד או נטמא?